

ПОСТОЈАЊЕ ПРАВНОГ ИНТЕРЕСА ЗА УТВРЂЕЊЕ НИШТАВОСТИ РАСКИНУТОГ УГОВОРА

Тужилац има правни интерес за подношење тужбе за утврђење ништавости уговора који је међу странкама раскинут, јер се правне последице апсолутне ништавости уговора разликују од правних последица раскида.

Из образложења:

"Тужилац је поднео тужбу за утврђење ништавости уговора о кредиту, закљученог између парничних странака, који је претходно раскинут једностраном изјавом воље туженог, као повериоца, у смислу члана 124. Закона о облигационим односима.

Дакле, ради се о тужби за утврђење (декларативна тужба), код које закон (члан 194. став 2. ЗПП и члан 109. став 1. ЗОО), ограничава - условљава могућност подношења овакве тужбе и вођења поступка по њој, постојањем правног интереса за правноснажно утврђење. Тужба за утврђење може да се поднесе ако тужилац има правни интерес да суд утврди постојање, односно непостојање неког спорног права или правног односа, пре доспелости захтева за чинидбу из истог односа или истинитост односно неистинитост неке исправе, или ако тужилац има неки други правни интерес. То значи да такав интерес постоји када се правни положај тужиоца показује као неизвесан у односу према туженом, а отклањање ове неизвесности оправданом. Међутим и право или правни однос који више не постоји може бити предмет утврђења, ако је његово раније постојање основ неког захтева у садашњости.

У конкретном случају судови утврђују да је предметни уговор о кредиту, који су парничне странке закључиле 6.11.2007. године - раскинут једностраном изјавом воље туженог, коју је тужилац примио 16.10.2015. године. Уговор је раскинут због неизвршења уговорних обавеза од стране тужиоца, односно услед узрока који је настао накнадно - након његовог закључења, што значи да је уговор производио правно дејство у периоду од закључења, 6.11.2007. године, до раскида, 16.10.2015. године.

Предмет тужбеног захтева је утврђење ништавости истог уговора, а у случају основаности тужбеног захтева – правна последица апсолутне ништавости производиће правно дејство *ex tunc*, што значи од његовог закључења, односно сматраће се као да уговор никада није ни закључен.

Имајући у виду (различите) правне последице апсолутне ништавости уговора и раскида истог, као и постојање разлике у последицама ништавости и раскида уговора у односу на уговорне стране, регулисане одредбама чл. 104. и 132. Закона о облигационим односима, Врховни касациони суд налази да тужилац има правни интерес за подношење тужбе за утврђење ништавости предметног уговора о кредиту, без обзира на чињеницу што је исти већ раскинут, јер би у случају усвајања таквог захтева последице у односу на њега могле бити другачије (повољније) него у случају раскида."

(Сентенца из пресуде Врховног касационог суда Рев 2286/2018 од 26.9.2018. године, утврђена на седници Грађанског одељења од 3.7.2020. године)